

ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนในมารดาวัยรุ่น

นางอังคณา เจียมอมรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-2916-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12555609

SELECTED FACTORS RELATED TO DURATION OF EXCLUSIVE BREASTFEEDING
IN TEENAGE MOTHERS

Mrs. Aungkana Jeamamornrat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science Program in Nursing Science
Faculty of Nursing
Chulalongkorn University
Academic Year 2005
ISBN974-14-2916-9

อังคณา เจียมอมรรัตน์ : ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวในมารดาวัยรุ่น (SELECTED FACTORS RELATED TO DURATION OF EXCLUSIVE BREASTFEEDING IN TEENAGE MOTHERS) อ. ที่ปรึกษา: อ. ดร. ชมพูนุช โสภจรรย์, 147 หน้า. ISBN 974-14-2916-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และความสามารถในการพยากรณ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร ได้แก่ 1) ตัวบ่งชี้พื้นฐานประกอบด้วย เจตคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว การทำงานนอกบ้าน อิทธิพลของสื่อโฆษณา อิทธิพลของสื่อออร์นรงค์ 2) ตัวบ่งชี้ระดับกลาง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว ทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว การสนับสนุนของสามี และ 3) ตัวบ่งชี้ใกล้ตัวคือความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว และระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวในมารดาวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างคือมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือน ได้รับการคัดเลือกแบบตามสะดวก (Convenience sampling) จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามเจตคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อโฆษณา แบบสอบถามอิทธิพลของสื่อออร์นรงค์ แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว แบบสอบถามทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวแบบสอบถามการสนับสนุนของสามี แบบสอบถามความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวแบบสอบถามทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา วิเคราะห์ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 'alpha) มีค่าระหว่าง 0.73 กับ 0.92 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบเชิงชั้น (Hierarchical Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้พื้นฐาน ได้แก่ อิทธิพลของสื่อออร์นรงค์ ตัวบ่งชี้ระดับกลาง ได้แก่ ทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว การสนับสนุนของสามี และตัวบ่งชี้ใกล้ตัว ได้แก่ ความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวในมารดาวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = 0.30, 0.22, 0.23$, และ 0.28 ตามลำดับ) ส่วนตัวบ่งชี้พื้นฐาน ได้แก่ เจตคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว การทำงานนอกบ้าน อิทธิพลของสื่อโฆษณา ตัวบ่งชี้ระดับกลาง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว ($r = 0.01, -0.06, 0.06$, และ 0.12 ตามลำดับ)

2. ตัวบ่งชี้พื้นฐาน ได้แก่ เจตคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว การทำงานนอกบ้าน อิทธิพลของสื่อโฆษณาและอิทธิพลของสื่อออร์นรงค์ ตัวบ่งชี้ระดับกลาง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว ทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว การสนับสนุนของสามี และตัวบ่งชี้ใกล้ตัว ได้แก่ ความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียว สามารถร่วมกันพยากรณ์ระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวในมารดาวัยรุ่น ได้ร้อยละ 12 ($R^2 = 0.12, F = 12.16, p < .05$) โดยอิทธิพลของสื่อออร์นรงค์เป็นเพียงตัวแปรเดียวที่สามารถพยากรณ์ระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Beta = 0.29, p < .05$)

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเตียวในวัยรุ่นต่อไป

สาขาวิชา.....พยาบาลศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4677635036: MAJOR NURSING SCIENCE

KEY WORD: SELECTED FACTORS /DURATION/EXCLUSIVE BREASTFEEDING/TEENAGE MOTHERS

AUNGKANA JEAMAMORN RAT : SELECTED FACTORS RELATED TO DURATION OF EXCLUSIVE BREASTFEEDING IN TEENAGE MOTHERS. THESIS ADVISOR: CHOMPUNUT SOPAJAREE, R.N.Ph.D, 147 pp. ISBN 974-14-2916-9

The purposes of this research were to 1)examine the relationships between selected factors including a) proximal determinants: attitude toward exclusive breastfeeding, working hour, influence of advertising media, influence of media campaign, b)intermediate determinants: including exclusive breastfeeding knowledge, exclusive breastfeeding skill, husband's support, c) underlying determinations including intention to exclusive breastfeeding and duration of exclusive breastfeeding and 2) to determine abilities of selected factors in predicting duration of exclusive breastfeeding in teenage mothers. One hundred and thirty subjects who were mothers of 6 - month old infant were selected through convenience sampling method. Data collection tools including personal data sheet, attitude toward exclusive breastfeeding scale, influence of advertising media scale, influence of media campaign scale, exclusive breastfeeding knowledge scale, exclusive breastfeeding skill scale, husband's support scale and intention to exclusive breastfeeding scale were content validated. All questionnaires were tested for reliability from which the Cronbach's alpha were between 0.73 and 0.92. Statistical techniques use were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation, and Hierarchical multiple regression. Main findings were as follows:

1. Selected factors including proximal determinants: influence of media campaign, intermediate determinants: husband's support, exclusive breastfeeding skill and underlying determinants: intention to exclusive breastfeeding were significantly positively correlated with duration of exclusive breastfeeding in teenage mothers (r = 0.30, 0.23, 0.22 and 0.28, respectively p< .05). Proximal determinants including attitude toward exclusive breastfeeding, working hour, influence of advertising media, and intermediate determinants including exclusive breastfeeding knowledge were not correlated with duration of exclusive breastfeeding in teenage mothers (r=0.01, -0.06, 0.06 and 0.12, respectively p>.05).

2. For the predictive abilities, all predictive together accounted for 12 percents of the variance in predicting duration of exclusive breastfeeding in teenage mothers (R² = 0.12, F=12.16, p <.05). The results indicated that influence of media campaign was only significant predictor of the duration of exclusive breastfeeding in teenage mothers (Beta= 0.29, p <.05).

The results from this study can be used as guideline for promoting duration of exclusive breastfeeding in teenage mothers.

Field of study .....Nursing Science ..... Student's signature.....
Academic year .....2005 .....Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร. ชมพูนุช โสภณจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความรู้ คำแนะนำ แก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนเป็นกำลังใจและเอื้ออาทรต่อผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประνομ รอดคำดี ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร. ชูศักดิ์ ขัมภลิจิต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย และกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์การเรียนการสอนที่มีค่ายิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้สนับสนุนทุนส่วนหนึ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่างๆทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลสงขลา โรงพยาบาลระโนดจังหวัดสงขลา โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช โรงพยาบาลปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัย สามารถทดลองใช้เครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างที่เป็นมารดาวัยรุ่นทั้ง 130 ท่าน ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย หากปราศจากทุกท่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้เลย

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการีผู้ให้กำเนิด คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ นายแพทย์วรพจน์ เจียมอมรรัตน์ ตลอดจนกัลยาณมิตรทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	15
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา.....	16
การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในมารดาวัยรุ่น.....	29
แนวความคิดการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว.....	30
ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวกับระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว	33
กรอบแนวความคิดการวิจัย.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	51
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	64
สรุปผลการวิจัย	65
อภิปรายผลการวิจัย	66
ข้อเสนอแนะ.....	86
รายการอ้างอิง.....	90
ภาคผนวก	113
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	114
ภาคผนวก ข เอกสารพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างและตัวอย่างเครื่องมือวิจัย.....	116
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายในการวิจัยเรื่องปัจจัยคัดสรร ที่สัมพันธ์กับระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว ในมารดาวัยรุ่น.....	130
ภาคผนวก ง หนังสือขอความร่วมมือ	142
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	147

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าความเที่ยงจากการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลจริง	50
2	ตารางแสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง มารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือน จำนวน 130 คน จำแนกตามอายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	57
3	ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระยะเวลาการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกในกลุ่มตัวอย่างมารดาวัยรุ่น.....	58
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ 1) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน ได้แก่ เจตคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก อิทธิพลของสื่อโฆษณา อิทธิพลของสื่อรณรงค์ 2) ตัวบ่งชี้ระดับกลาง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก ทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก การสนับสนุนของสามี และ3) ตัวบ่งชี้ใกล้ตัว ได้แก่ ความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก	59
5	ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ระหว่าง 1) ตัวบ่งชี้พื้นฐาน ได้แก่ เจตคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก การทำงานนอกบ้าน อิทธิพลของสื่อโฆษณา อิทธิพลของสื่อรณรงค์ 2) ตัวบ่งชี้ระดับกลาง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก ทักษะการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก การสนับสนุนของสามี 3) ตัวบ่งชี้ใกล้ตัว ได้แก่ ความตั้งใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก และระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกในมารดาวัยรุ่น	60
6	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุแบบเชิงชั้นในการพยากรณ์ระยะเวลาของการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวกในมารดาวัยรุ่น.....	62
7	แสดงจำนวน ความถี่ ร้อยละ ของ มารดาวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง	130
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือนต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวก	133
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การได้รับอิทธิพลจากสื่อโฆษณา.....	134
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การได้รับอิทธิพลจากสื่อรณรงค์.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
11	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือนต่อ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว.....	136
12	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือนต่อทักษะ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยว	137
13	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือนต่อการ สนับสนุนของสามี	138
14	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรอายุ 6 เดือนต่อความ ตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างเดี่ยว.....	140